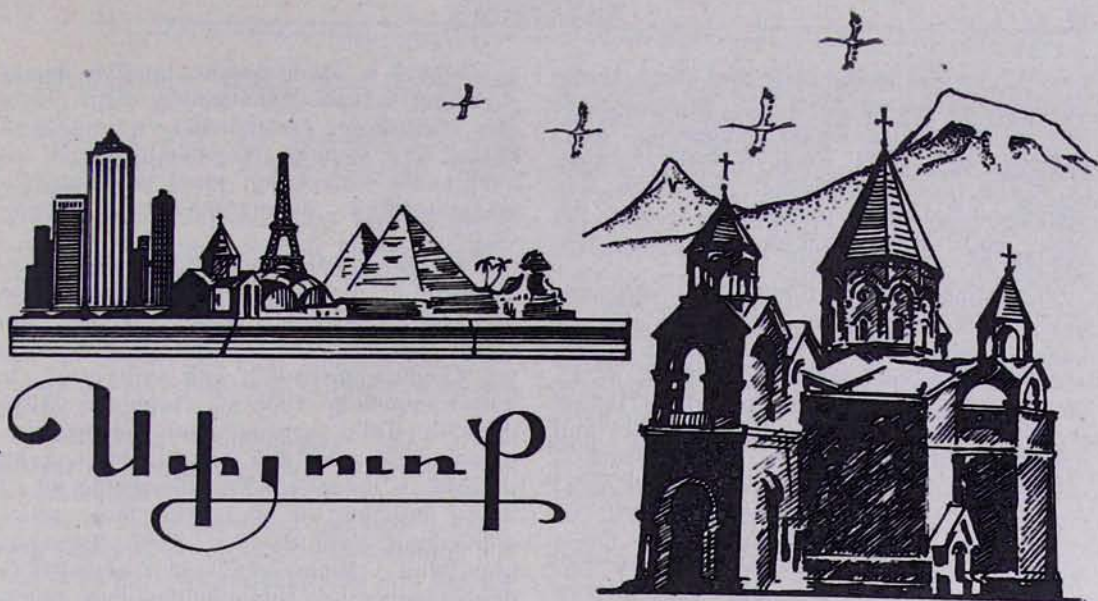

Կ. ՊՈԼՍԻ ՀԱՅՈՑ ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՎ Տ. ԾՆՈՐՀՔ ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷԻ 1974 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Վերջերս Մայր Աթոռում ստացվեց Կ. Պոլսի ամենապատիվ տ. Ծնորհք սրբազան պատրիարքի 1974 թվականի տարեկան տեղեկագիրը՝ անցյալ տարի, Հայոց Հայրապետի գիտությամբ, արտասահմանի մի շարք թեմեր իր կատարած հովվական այցելության և Կ. Պոլսում ու գավառներում պատրիարքարանի ծավալած կրոնական-եկեղեցական գործունեության մասին:

Տ. Ծնորհք սրբազան պատրիարքի տարեկան այդ տեղեկագրից քաղվածաբար «Էջմիածին» ամսագրի ընթերցողների ուշադրությանն ենք ներկայացնում հետևյալ տեղեկությունները:

1974 թ. սեպտեմբերի 9-ին տ. Ծնորհք սրբազան պատրիարքը ուխտավորաբար ժամանում է Մայր Աթոռ, ուր մնում է մինչև հոկտեմբերի 3-ը, որպես Հայոց Հայրապետի և Մայր Աթոռի թանկագին հյուրը:

«Մայր Աթոռ մնացինք երեք շաբաթներ,—գրում է սրբազան պատրիարքը,—ներկա լինելու համար մեկ մեր Վեհափառ Հայրապետի գահակալության 19-րդ տարեդարձի հանդիսությանը և անգամ մը ևս արտահայտելու մեր որդիական սերը և

հարգանքները առ Նորին Ս. Օծություն Տ. Տ. Վազգեն կաթողիկոսն Ամենայն Հայոց: Այս կապակցությամբ ևս սրտի պարտք կը համարենք մեր խոր երախտիքը հայտնել Նորին Սրբություն Վեհափառ Հայրապետին հյուրամեծարության և հոգածու վերաբերմունքի համար»:

Այնուհետև սրբազան պատրիարքը սկսում է արտասահմանյան իր ուղևորությունը՝ անձամբ տանելով Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի ողջույններն ու օրհնությունները իր այցելած հայկական համայնքների եկեղեցական-ազգային իշխանություններին և բուվանդակ հավատացյալ հայ ժողովրդին:

Հոկտեմբերի 5-ին նորին սրբազնությունն այցելում է մախ Գերմանիայի Ֆրանկֆուրտ քաղաքի հայ համայնք, ուր ապրում են վերջերս հաստատված «մեծ թվով հայեր: Զանգացինք հորդորել ու արտապնդել զանոնք, որ ամուր մնան իրենց հայրենի հավատքին վրա» («Տեղեկագիր»):

Այնուհետև սրբազան պատրիարքը Գերմանիայից անցնում է Բելգիա, «ուրկե ուղակի գացինք Կալիֆոռնիա, և սկսելով

Լոս-Անճելոսում այցելեցինք Ֆրեզնո և Սան-Ֆրանսիսքո քաղաքները և շրջակայքերը, ինչ որ տեղ լման երկու շաբաթներ: Ամերիկայի արևմտյան թեմի առաջնորդ գերտ. Վալե եպս. Հոլխեյլյան մեծապես օգտակար եղավ մեզի՝ ամենուրեք միասին լիճելով մեզի հետ, մեր այցելությանը ընթացքին:

Հոկտեմբերի 25-ին արդեն իսկ Դիտրոյթ էինք, որ Ամերիկայի մեր հալաշատ կարևոր կեդրոններեն մեկն է: Այստեղ մենք առիթը ունեցանք հատկապես տեսակցելու Հ. Բ. Ը. միության ցկյանն նախագահ տիար Ալեքս Մանուկյանի հետ, որ առաջին օրեն իսկ մեր այս կրթասիրական և բարեգործական նպատակները բանիլ և գործով քաջալերող գլխավոր անձնավորություններեն եղավ: Ապա այցելեցինք Գանատայի երկու գլխավոր հայկական համայնքները ի Տոնոնտո և Մոնթեալ, ուր կան Թուրքիայենն որ գաղթած բազմաթիվ հայրենակիցներ, Կանադայեն անցանք ուղղակի Նյու-Յորք, ուր մնացինք գրեթե շաբաթ մը, որու ընթացքին կարճ այցելություն մը տվինք նաև Ֆիլատելֆիա: Նյու-Յորքի մեջ վայելեցինք Ամերիկայի առաջնորդ վեր. տ. Թորգոմ արքեպ. Մանուկյանի աջակցությունը և հյուրասիրությունը:

Նոյեմբերի 15-ին իջանք Լոնտոն, ուր մնացինք հազիվ երեք օրեր և վայելելու հետև. Սարգիս եկեղեցվո հոգևոր տեսչին և Անգլիո հայրապետական պատվիրակ տ. Ներսես եպս. Պոզապալյանի և նույն եկեղեցվո խնամակալության հյուրասիրությունը և օժանդակությունը, անցանք Ֆրանսա: Սկսելով Փարիզեն այցելեցինք Լիոն, Վալանս, Մարսիլիա և Նիս: Այստեղ ևս վայելեցինք աջակցությունը Արևմտյան Եվրոպայի հայրապետական պատվիրակ գերտ. Սերովբե արքեպ. Մանուկյանի: Նիսի մեջ տեղվույն հովիվը՝ տ. Տարոն վարդապետ և համայնքային վարչության նախագահը՝ տիար Մուշեղ Ժիերնյան մեծապես օգտակար եղան մեզի: Ապա անցանք Միլան, ուր տեսակցեցանք տեղվույն ազգային վարչության պատվո նախագահ տիար Ե. Հյուսիսյանի հետ, որ ուրիշ մեծ հավատավորներեն և օժանդակողներեն մեկն է մեր նպատակին: Օգտվելով առիթեն, կարճ այցելություն մը տվինք նաև Վենետիկի ս. Դավարո վանքը, ուր միօրյա հյուրը եղանք Միսիթարի տան և անգամ մը ևս մոտեն ականատես եղանք Միսիթարյան հայրերու լոկի, տքնաջան և օգտաշատ մշակութային աշխատանքներուն:

Ամեն տեղ հաղորդեցինք նաև Թուրքիո հայության եղբայրական ողջույնները, ծանոթություններ տալով միաժամանակ մեր

կրոնական և մշակութային կյանքի մասին, շեշտելով անհրաժեշտությունը մեզի գորավիզ կանգնելու, հատկապես գաղափարներեն հոսող մեր չքալոր հայրենակիցներու տեղավորման ծախսալից, բայց միաժամանակ անհետաձգելի մարդասիրական գործին մեջ:

Մեր վերջին այցելությունը տվինք Հունաստան: Այնտեղ ունինք երկու եկեղեցիներ, մեկը Աթենքի և մյուսը Կրետեի մեջ, որոնք հավատարիմ մնացին Ամենայն Հայոց Հայրապետության, երբ տեղվույն առաջնորդարանը 1958-ին հարեցավ Աթին: Մենք աշխատեցանք միօրյաբեղ և սրտապնդել տեղվույն օրինապահ հայ համայնքը, և պատկան իշխանությանը այդ դիմելով ուզեցինք որ ճանչնան նաև ատեն օրինական հանգամանքը, իբրև նախապես գոյություն ունեցող կրոնական գոյալիճակը հավատարմորեն շարունակող հայ հավաքականություն: Տալ օր ալ Աթենք և Կրետե մնալու հետո դեկտեմբեր 23-ին վերադարձանք մեր Աթոռը, գոհունակ տրամադրությամբ» («Տեղեկագիր»):

Առ այսօր, ըստ պատրիարք հոր տեղեկագրի, Կ. Պոլսում «մեր 34՝ եկեղեցիները շարունակեցին իրենց հոգևոր մատակարարությունը քաղաքիս շուրջ 50.000 հայության, իսկ գավառի 6 եկեղեցիները՝ շուրջ 20.000 հայության: Տարվույն սկիզբը մեր իրավասության տակ ունեինք 38 հոգևորականներ», որոնցից միայն մեկը եպիսկոպոս՝ հանձին տ. Ծահան եպս. Սվաճյանի: «25 քահանաներ կմատակարարեն իսթանբուլի մեր ժողովուրդի հոգևոր կարիքները: Գործի վրա են 15 սարկավագներ մեր գանազան եկեղեցիներու մեջ: Այս տարի ունեցանք մեր 34 եկեղեցիներուն մեջ 702 մկրտություններ, 505 պսակներ և 804 հուղարկավորություններ» («Տեղեկագիր»):

«Մայր եկեղեցին օծովեցավ ընդարձակ և փառավոր սրահով մը, իրեն կից՝ հիմեն ի վեր անգործածելի մնացած գրեթե փլված վիճակի մատնված եկեղեցիի շենքը ներքևապես նորոգելով Կյուլպենկյան հիմնարկի օժանդակությամբ: Պեքոզի եկեղեցին, որուն տանիքը կքած և փլչելու ստույգ վրտանգին մեջ էր, նոր տանիքով մը օծովեցավ, հար և նման նախկինին: Գործույնեմեի ս. Նշան եկեղեցիին տանիքն ալ նորոգություն կրեց. երկուքն ալ՝ տիկ. Աշխեն Խանկյանի նվիրատվությամբ:

Մեր համայնքին հինգ հաստատություններեն հնագույնը և մեծագույնը, ս. Փրկիչ հիվանդանոցը, կշարունակե իր գոյության գործը: Անոր տարվե տարի աճող պլաններն օրերս հասած է հսկայական և երկյուղալի գումարի մը, այսինքն ավելի քան 14 միլիոն

թրթական լիրայի (ավելի քան մեկ միլիոն տոլարի):

Գալֆայան աղջկանց կացության մեջ ոչ մեկ փոփոխություն մտավ անցյալ տարվան մեջ:

Մեր չքավոր աղջնակները այս երկրորդ տարին է, որ կշարունակեն իրենց դպրոցական և առօրյա կյանքը նախնական և անբավական պայմաններու ներքև՝ առժամյա հյուղակներու մեջ: Աշակերտութիւններու թիվն ալ նախկինին մեկ երկրորդին իջած է՝ տեղի և հարմարության չգոյության պատճառով:

Կեդրոնական վարժարանը 127 աշակերտներով և Գարակյոզյան որբանոցը 189 մանչուկներով կշարունակեն իրենց համայնքային ծառայությունը: Երկուքն ալ այս տարի ունեցան իրենց նոր տնօրենները:

Դպրեւանքը շարունակեց լոկ իր կրթական գործը 136 աշակերտներով: Դժբախտաբար 1974—1975 տարեշրջանի համար նոր արձանագրված 11 աշակերտներ հանված են վարժարանէն՝ կրթական տնօրենության հրահանգով. անոնցմէ 7 հատը «Հալերեն չեն գիտեր» պատճառաբանությամբ, իսկ չորսը՝ «Աշակերտ մը պետական վարժարանէն ուրիշ վարժարան չի կրնար փոխադրվիլ» պատճառաբանությամբ:

Հաթայ նահանգէն (Իսկէնտերուն) եկող մեր հայ աշակերտներէն ոմանք այս տարի ալ արտոնություն չեն կրցած ձեռք ձգել

կրթական տնօրենութենէն հայ վարժարան հաճախելու՝ պարզապէս իրենց անձնագրերուն՝ կամ պետական արձանագրության մեջ «Էրմենի օրթոտոքս» գրված ըլլալուն պատճառաբանությամբ: Մենք այս մասին 14 ապրիլ 1974 թվականին հատուկ բացատրական գիր դրկած էինք կրթական նախարարության, թէ լուսավորչական հայեր առհասարակ այդ անունով կճանչցվին արաբական երկիրներու մեջ:

Ըստ պատրիարքական «Տեղեկագիր»-ի, 1974 թվականին Կ. Պոլսի հայոց պատրիարքական Աթոռի «կրոնական գործերը, որոնք կապ չունին Վազքֆներու տնօրենության հետ, ընթացան բնականոն պայմաններու ներքո ըստ նախընթացի»:

Ամեն. տ. Ծնորհք արբազանը արտասահմանյան իր այցելությունից վերադարձել է գոհ և լավատես. «Կհաստատենք,—եզրակացնում է Նորին արբազնությունը,—թե առհասարակ ամեն տեղ դիմավորվեցանք ժողովրդային հասկացողության սքանչելի ոգով մը: Անգամ մը ևս հրապարակալ և գրավորապէս կհայտնենք մեր շնորհակալիքը և գնահատանքը առաջնորդներուն, հոգևոր հովիվներուն, եկեղեցական ու համայնքային վարչությանց և ժողովրդային զանգվածներուն, յուրաքանչյուր վայրի մեջ բանիվ բերանո արդեն իսկ կատարելէ հետո այդ պարտականությունները»:

